

SAMLAREN

TIDSKRIFT
FÖR
SVENSK LITTERATURHISTORISK
FORSKNING

NY FÖLJD. ÅRGÅNG 19

1938

UPPSALA 1938

SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET

UPPSALA 1938

ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI A.-B.

3*633

KRONOLOGIEN I SNOILSKYS SIGNATUR- LYRIK

AV

HENRY OLSSON.

Enligt Uppsala universitetsbiblioteks årsberättelse 1924—25 överlämnades detta år till institutionen ett antal volymer och handlingar ur Namnlösa sällskapets arkiv, omfattande en fullständig svit av protokoll från hösten 1861 till våren 1867 samt ett betydande antal lösa dikter och prosastycken, flertalet i original. Papperen skulle bli tillgängliga för forskningen tio år efter den siste medlemmens frånfälle. Sedan denna tidsfrist utlöpt hösten 1934 och handlingarna ordnats, har jag beretts tillfälle att genomgå samlingen.¹ I det följande skall jag utan någon kommentering av materialet — vartill i annat sammanhang blir tillfälle — framlägga de hållpunkter för en exaktare kronologisering av Snoilskys signaturlyrik, som protokollen erbjuda. En sådan genomgång är så mycket mer berättigad som Snoilsky inte endast under de första läroåren utan även under vandringsåren i Italien, Spanien och Frankrike med deras stora genombrottslyrik stod i obruten kontakt med Namnlösa sällskapet och till denna tuktomästarinna undan för undan insände sina alster. Trots de tätt duggande publikationerna av hans ungdomsdiktning² är också utvecklingsgången alltjämt på åtskilliga punkter okänd. Då det här gäller hans hastigt fortskridande

¹ Till överbibliotekarie A. Grape och förste bibliotekarie A. Nelson står jag i tacksamhetsskuld för den älskvardhet, varmed de från början låtit mig förfoga över handlingarna. Utom dikter och protokoll ingå i samlingen också några av Pelle Ödman författade mycket fragmentariska »Små-protocoller» med överdådiga bidrag till en karakteristik av Ernst Björck och Gödecke. Signa: U 169 aa—af.

² Samlingarna *Smådikter* och *Orchidéer* resp. hösten 1861 och dec. 1862, kalendrarna *Isblomman*, *Sånger och berättelser af nio signaturer* och *Sånger och berättelser af sju signaturer* resp. jularna 1861, 1863 och 1865.

mognadsprocess som diktare — de senare årens skörd har ju redan nått fulländningens stadium — är dateringsproblemet givetvis av stort intresse.

Som bekant hade Namnlösa vittra Studentsällskapet (N. S.) stiftats i febr. 1860, men några protokoll över dess sammankomster synas inte ha förts förrän från början av höstterminen 1861, då Ernst Björck inrycker som någon sorts ständig sekreterare. Om Snoilskys inval finnes här intet meddelat. Den naturliga slutsatsen synes därför bli, att han — i motsats till tidigare antaganden — invalts redan vid vårterminens slut 1861 eller vid något av försommarens sammanträden. Den 15 okt. förutsattes han tydligen redan som medlem, då bland föredragna poem även nämnas: »af Grefve Snoilsky: 'Dö och glömmas', 'Hvi skulle jag ej sjunga', 'De tusen fröjdernas stad'», stycken som i vanlig ordning underkastas samfundets granskning. Sitt inträde tog han i varje fall inte förrän 31 okt. s. å., för vilken dag protokollet upplyser: »På uppmaning af Ordföranden tog derefter Grefve Snoilsky, Stockh. sitt inträde i samfundet med ett föredrag i bunden stil, hvars titel var: '*Rouget de l'Isle*'. Poëmet föregicks af en i obunden stil affattad helsning till samfundet, med versifierad epilog. Efter föredragets slut helsades Grefve Snoilsky af Ordföranden välkommen och erhöi det vid dylika tillfällen öfliga diplom¹ samt platsen N:r 10».² Vid samma tillfälle granskades de båda dikterna *Dö och glömmas* och *Hvi skulle jag ej sjunga?* och tilldelades därvid båda vitsordet A. Samma höga betyg tillerkändes vid nästa sammanträde även *De tusen fröjdernas stad*. Skalan var tydligen en annan än hos det akademiska tribunal, där han kort förut utan resultat tävlat med samma dikter.³ Terminens verksamhet avslutades med en avskedsfest för sällskapets förste ledamot docenten Lorentz Dietrichson.

¹ Jfr *Carl Snoilsky och hans vänner* 1, Sthlm 1917, s. 5 f.

² De tidigare invalda voro: L. Dietrichson (samfundets stiftare, ordf. vt. 1860—ht. 1861), P. F. Vidmark, A. G. Engberg, N. P. Ödman (samfundets Bellmansångare från ht. 1864), K. A. S. Ridderstad (sekr. vt. 1860—vt. 1861), E. D. Björck, D. Klockhoff (ordf. från ht. 1864), C. Eichhorn (ordf. ht. 1861—vt. 1864, redigerade signaturkal. 1863; de i *Carl Snoilsky och hans vänner* 1, ss. 42—43, tryckta breven till Östergren äro av Eichhorn, ej av Snoilsky), P. Wikner (utträdde 8 dec. 1862, hedersledamot 1 mars 1864). De sex först nämnda voro enligt DIETRICHSONS *Svundne Tider* 2, Kria 1899, s. 128, sällskapets grundare. Närmast efter Snoilsky invaldes: C. von Bergen, C. D. af Wirsén (samfundets lector från ht. 1864), Edv. Bäckström (på förslag av Snoilsky ht. 1862) och C. L. Östergren (vt. 1863).

³ Se härom förts *En akademisk tävlingskrift av Carl Snoilsky* i en under tryckning varande festskrift.

Vid sammanträdet 21 nov. förklarade sig nämligen denne för en längre tid komma att lämna universitetet och uppläste av denna anledning en avskedssång, benämnd *Mitt Testamente*. Till någon egentlig samvaro med samfundets teoretiker lämnade dess sammanträden således inte tillfälle för Snoilsky.¹

Om Snoilskys poetiska verksamhet under senare delen av 1861 ha protokollen intet vidare att meddela. Denna lucka utfylles emellertid i någon mån genom kalendern *Isblomman*, som utkom 1 dec. s. å. och innehöll sex dikter av honom², troligen skrivna under månaderna sept.—okt., alltså före inträdet i N. S. I likhet med åtskilliga av dikterna i den akademiska tävlingsskriften *Sommardrömmar* upptogs flera av dessa i den följande år utgivna *Orchidéer*. För 1862 — den egentliga Orchidéediktingens tid — ge däremot N. S:s protokoll en ganska fyllig bild av Snoilskys alstring. I schematisk uppställning ter den sig på följande sätt:

1 april.³

Snoilsky föredrager »i egenskap af ordinarie talare» fyra originaldikter: *I Stenmuseum* (= Endymion i *Sommardrömmar* och *Orchidéer*⁴), *Stambul och Fredrikshall* (= Aftonunderhållning i Seraljen i *Orchidéer*), *Ett hjerta!* (*Orchidéer*) och *Byron*, Sonett (= Byron vid Hellesponten i

¹ I ett senare brev till Dietrichson 1885 skrev emellertid S. (DIETRICHSON, a. a. s. 180), att »den uppfattning af poesiens väsen och ändamål, som jag i min mån sökt gifva uttryck åt, sannfärdeligen är att hänföra till dina föreläsningar, hvilka liksom ryckte en slöja från mina ögon». D. föreläste t. ex. i Stockholm i dec. 1860, och den möjligheten föreligger givetvis att S. redan före inträdet i N. S. stiftat bekantskap med dess program. Enligt *Svundne Tider* (a. st. s. 179) hade D:s förbindelse med S. inletts då denne var nyvald medlem av N. S. våren 1861. S:s förhållande till D. belyses f. ö. av följande otryckta brev i Sv. Akad:s arkiv, daterat Stockholm ¹¹/₁ 1862: »Bästa Broder Dietrich! Tack för sednast! För att du icke alldeles skall glömma bort mig, skickar jag dig härmedelst min afbildning för att uppfriska ditt minne — — Skicka du mig nu enligt öfverenskommelse ditt porträtt — (*med omgående*). Det skall vara mig en ihågkommelse om dig, tilldess vi sjelfva, som jag hoppas, råkas på din idylliska villa någonstades i närheten af den eviga staden. Eja, vore vi der! — Från många af dina Stockholms- och Upsalavänner kan jag helsa; från v. Qvanten och Klockhoff bland andra; den sednare har varit här med sin fästmö under julen. — Och nu farväl, hederlige broder; hugna snart med ett svar din tillgifne vän C. Snoilsky. Adr.: Clara Wattugränd N:o 3. —»

Det kan tilläggas, att N. S. 14 maj 1862 beslöt prenumerera på D:s vid denna tid planerade Köpenhamnstidskrift, d. v. s. *Nordisk Tidskrift for Litteratur og Kunst*, 1862—63.

² »*Noch ist Polen nicht verloren!*», *Konstberiderskan*, *Sverges färger*, *En morgon i Maj*, *Erotikern* och *Julibruden*.

³ Snoilsky hade utfäst sig att tjänstgöra som ordinarie föredragande redan 27 febr. men infann sig först till sammanträdet 11 mars.

⁴ Inom parentes meddelas i det följande första större samling, där vederbörande dikt finns tryckt, dock ej publikationer som *Ny ill. tidning*, *Vintergrönt*, *kamrattryck*, *WARBURGS monografi* etc.

Orchidéer). Vidare läser han tvenne Bérangeröversättningar: *Carl VII* (Orchidéer) och *Den fångna och Riddaren* (otryckt, i N. S:s arkiv) samt Thomas Moore-översättningen *This world is all a fleeting show* (otryckt, i N. S:s arkiv).

10 april.

Maria Stuart (okänd, utgick enligt omröstning ur samlingen), *Hvad tror jag på?* samt *Filosofen på vindskammaren* (Orchidéer).

29 april.

Balkonversation, *Det sista glaset* och *Ostindiefararen* (Orchidéer) samt *Ännu en sång — ehuru kanske den sista* (otryckt, i N. S:s arkiv, utgick enligt S:s egen önskan ur samlingen; se nedan) och Bérangerövers. *Den gamle Sergeanten* (Orchidéer).

5 maj.

Bérangerövers:na *Mitt vindrum* (Orchidéer) och *Mycken kärlek* (okänd).

14 maj.

Blomdoft, månsken och vaktelslag (Orchidéer), *Vexelsång* (Eko, utgick enligt S:s egen önskan ur samlingen) och *Svärmeri* (Orchidéer).

24 sept.

Titanen, *Till Jenny med en fotografi*, *Mins du?*, *Fattig-Anna* och *En fallen stjerna* (Orchidéer). S. läser dessutom tvenne poem av Chr. Richardt: *Den lovende* och *Lær mig!*

24 okt.

Blomsterfursten (Signaturkalendern 1863).

27 nov.

Bérangerövers:na *Rubinkorset*, *De två Grenadiererna*, *Fallande stjernor* och *Den gamle unkarlen* (den första okänd, de två följande i Svensk månadsskrift 1864, den sista otryckt, i N. S:s arkiv).

Som jag redan påpekat, fortfor Snoilsky även under hela sin utrikesvistelse att stå i kontakt med N. S., och i protokollen kan man därför ända till och med 1866 något så när följa hans produktion. De kronologiska upplysningarna, som givetvis flöda rikligast för tiden 1863—64 då han ännu fanns med i kretsen, framgå av följande tablå:

1863, 5 febr.

Bérangerövers:na *Nedstigandet till helvetet*, *Kungen i Yvetot*, *Excellensen* och *Fördömda vår!* (den första och den tredje otryckta, i N. S:s arkiv, den andra och den fjärde i Svensk månadsskrift 1864) samt Felicia Hemansövers. *Jag drömde om frihet en dröm* (Signaturkal. 1863).

13 febr.

Epikurén (okänd) samt Bérangerövers. *Skräddaren och Huldren* (Svensk månadsskrift 1864).

27 febr.

För *Polen, Magdalena, Vid sjöstranden* och *Echo* (den första i Dikter 1869, den andra i Signaturkal. 1863, de två sista i den postuma Eko).

17 mars.

På *Polens dag* (Signaturkal. 1863) och Bérangerövers. *Kosackens sång* (Svensk månadsskrift 1864).

26 mars.

Den polske frivillige (Signaturkal. 1863), *Vår och vinter* (Eko) samt Bérangerövers:na *Frihetsgudinnan* och *Nebucadnezar* (den förra i Svensk månadsskrift 1864, den senare okänd).

10 april.

Femton år och sjutton år (Signaturkal. 1863) samt avskedssång till N. S.-brodern A. G. Engberg (okänd).

23 april.

Kosziuskos syn (Eko) samt Bérangerövers:na *Frankrikes barn, Vintervisa* och *Min mormor* (de två förra i Svensk månadsskrift 1864, den sista okänd).

Försommarens enskilda sammanträden.

Sommarregn (Signaturkal. 1863).

2 okt.

Polen dör (Eko) och *I den främmande stad* (Signaturkal. 1863).

2 dec.

Ett humoristiskt poem av så privat natur »att det ej i Samfundets Samlingar kunde upptagas» (okänt).

1864, 2 febr.

S. framför en till samfundet riktad hälsning från Chr. Winther med lovord över den utgivna signaturkalendern.

1 mars.

Bérangerövers:na *Naturen, Vissångaren och Kardinalen* (Svensk månadsskrift 1864) samt i omarbetning *Fördömda vår, Kungen i Yvetot* och *Vintervisa* (se ovan).

10 mars.

Bérangerövers:na *Folkets minnen* och *Ärans väg* (Svensk månadsskrift 1864).

10 maj.

S. föredrar »poem uppläst vid den i hufvudstaden nyligen firade festen 'till Shakespeares minne'» (Shakespeare's Qvinnor i Dikter 1869).

31 maj.

Champagnesång (Eko). S. håller middag för samfundet.

2 juni.

S. som vid detta sammanträde avfestas med anledning av sitt förestående uppbrott från universitetet¹ »erbjöd sig att genom från utlandet hemsända bidrag ansvara för det första ordinarie föredraget vid början af nästk. hösttermin».

10 sept.

Till den femtonåriga (= Till J. A. den 2 augusti 1864 i Eko), *På Odins Höi* (Signaturkal. 1865), *Storken* (Dikter 1869)² och *Vid Lac Leman* (Signaturkal. 1865) jämte brev av S. från Interlaken.³

23 sept.

I hufvudet på S. Carlo Borromei staty och *Magenta* (Eko) jämte brev av S. från Venedig.

22 nov.

Inledningsdikt, *Palatset Mocenigo* (Signaturkal. 1865), *En familj* (Dikter 1869), *På stora promenaden i Florenz* (Eko), *Vindarnes sång om Isola bella* (Dikter 1869), *Venezia* (Signaturkal. 1865), *Francescas vingård* (otryckt, i N. S:s arkiv; se nedan), *Saltarella i Trastevere* (Signaturkal. 1865), *Sommarpromenaden* (Eko), samtliga insända i brev från Rom till sammanträdet 15 nov. S:s skål föreslås och tacksamhetskrivelse beslutas, vartill även lades en hälsningssång av Klockhoff.⁴

6 dec.

Neros gyllene hus (Signaturkal. 1865).

1865, 22 febr.⁵

Bellmansro (Eko), *Nina la lavandaja* och *Jultankar i Rom* (Signaturkal. 1865), insända genom Edv. Bäckström.

1 mars.

Regnväder i Rom (Signaturkal. 1865).

¹ Jfr härom *Carl Snoilsky och hans vänner* 1, ss. 6—12.

² På manuskriptet till *På Odins Höi* och *Storken* har S. längst ned på sidan skrivit: »Meddela de Namnlösa Namnkunniga dessa 2 småstycken, om du tycker att de förtjena ab. — För spyhistorien i första stycket skall åtminstone Pelle hålla mig räkning — — — Den hederlige Pelle, hur har han det?» Jfr *Carl Snoilsky och hans vänner* 1, s. 68 f.

³ Vid sammanträdet 15 sept. uppläste sekreteraren »en äldre från Grefve Snoilsky anländ skrifvelse afsänd från Seland».

⁴ Jfr *Carl Snoilsky och hans vänner* 1, ss. 13—18.

⁵ Vid sammanträdet 15 febr. föreslog C. R. Nyblom en skål för S.

9 mars.

Läses S:s i tidningen Fædrelandet meddelade dikt *Vid Skandinavernas Julfest i Rom* (Dikter 1869).

3 april.

Sång i Alpdalen (Eko), annan version av *Venezia, Grafven utan namn* (Saml. dikter), *Raphaëls Fornarina, På Romerska Campagnan, Tivoli, Salvator Rosa, En bal i Palazzo Reale och Till Christian Winther* (Signaturkal. 1865), hemsända från Neapel.

10 maj.

Sorrento och Chiajan (Dikter 1869), tillsända Böttiger.

24 maj.

Sång i Neapel (Signaturkal. 1865) samt ändringsförslag till *Venezia* jämte brev till Björck.

30 maj.

Omarbetning av *Regnväder i Rom*.

1866, 16 febr.

Alhambra, Pepitas kyrkogång, Framför en Murillo, Zaragoza, Escorial, Till Fredrik Sander, På tjurfäktning, Munken, Mellan tvenne världsdelar och Vildfogel (Dikter 1869 utom Munken som läses i Eko), de trenne sista insända genom Svedbom, de föregående genom Gödecke och von Bergen.

10 dec.

S. är själv närvarande och läser *Sirenernas grotta, Pariserinteriör, Lyckliga dagar i Alhambra* samt *Philip II och hans älskarinna* (Dikter 1869). Fest för S.

* *

Som tillägg till ovanstående register meddelas här de tvenne opublicerade originaldikter av Snoilsky, som ingå i sällskapets arkiv:

Ännu en sång — churu kanske den sista.

Min älskade! din blick förfriskar
Mitt hjertas dufna blomstergård,
Der hvarje trånsjuk törnros hviskar:
»Bed, att hon tar oss i sin vård!»
Min sång — en fridlös fogel — sitter
Och gungar på din fensterkarm
Och tigger ömsom sorgset bitter
Och ömsom med förälskadt qvitter
Om platsen närmast vid din barm.

Francescas vingård.

(Kuplett ur en påbegynt större dikt).

Francesca är en romarflicka,
Och hon en vacker vingård har.
Dit komma främlingar att dricka,
Och de som druckit, stanna kvar!

Två slag af drufvor har Francesca,
Som smaka sött och ljufligt; men
De kunna aldrig fyllest läska,
Ty man blir törstig strax igen!

De ena tappar man i vinjen
Såväl på flaskor som på krus;
De andra fås inunder pinjen,
och smaka bäst vid stjerneljus.

Den förra sorten kostar pengar,
Och den som druckit, slipper knappt
Att få i skallen efterslängar,
Om han fogliettan tömt för snabbt.

Den andra sorten *skänkes* bara,
Och köpes ej för någonting;
Den bringar hjertat uti fara,
Ej nog att hjernan går ikring!

Francescas vin är eld och lågor:
Det sqvalpar öfver glasets brädd
Guldskiftande och dunkla vågor;
Det doftar som en blomsterbädd.

Francescas röda läppar verka
Dock mera än Francescas vin:
Ikring den öfre kan jag märka
En liten skuggning sammetsfin.